

ДЕТСКИ АТЛАС НА СВЕТА

СЪДЪРЖАНИЕ

СВЕТЪТ	4
НАСЕЛЕНИЕ	6
ЕЗИЦИ	8
ИКОНОМИКА	10
БИОМИ	12

ГЛАВА 1: Африка

АФРИКА	14
ЕГИПЕТ	16
СЕВЕРНА АФРИКА	18
САХЕЛ	20
ЗАПАДНА АФРИКА	22
ИЗТОЧНА АФРИКА	24
ЦЕНТРАЛНА АФРИКА	26
РЕГИОН ЮЖНА АФРИКА	28
ЮЖНА АФРИКА	30
ИНДИЙСКИ ОКЕАН	32

ГЛАВА 2: Северна Америка

СЕВЕРНА АМЕРИКА	34
КАНАДА	36
СЪЕДИНЕНИ ЩАТИ: СЕВЕРОИЗТОК	38
СЪЕДИНЕНИ ЩАТИ: ЮГ	40
САЩ: СРЕДЕН ЗАПАД	42
СЪЕДИНЕНИ ЩАТИ: ЗАПАД	44
СЪЕДИНЕНИ ЩАТИ: АЛЯСКА	46
МЕКСИКО	48
ЦЕНТРАЛНА АМЕРИКА	50
КАРИБИТЕ	52

ГЛАВА 3: Южна Америка

ЮЖНА АМЕРИКА	54
ВЕНЕЦУЕЛА И ГВИАНА	56
КОЛУМБИЯ	58
ЕКВАДОР	60
ПЕРУ	62
БРАЗИЛИЯ	64
БОЛИВИЯ	66
ПАРАГВАЙ И УРУГВАЙ	68

АРЖЕНТИНА И ЧИЛИ	70
АТЛАНТИЧЕСКИ ОКЕАН	72

ГЛАВА 4: Азия

АЗИЯ	74
ЯПОНИЯ	76
КИТАЙ, МОНГОЛИЯ, СЕВЕРНА И ЮЖНА КОРЕЯ	78
РУСИЯ	80
ЦЕНТРАЛНА АЗИЯ	82
ТУРЦИЯ И КАВКАЗ	84
БЛИЗЪК ИЗТОК	86
ЮЖНА АЗИЯ	88
КОНТИНЕНТАЛНА ЮГОИЗТОЧНА АЗИЯ	90
ОСТРОВИТЕ В ЮГОИЗТОЧНА АЗИЯ	92

Глава 5: ЕВРОПА

ЕВРОПА	94
ВЕЛИКОБРИТАНИЯ И ИРЛАНДИЯ	96
СКАНДИНАВИЯ	98
ФРАНЦИЯ, БЕЛГИЯ И НИДЕРЛАНДИЯ	100
ИСПАНИЯ И ПОРТУГАЛИЯ	102
ГЕРМАНИЯ, АВСТРИЯ И ШВЕЙЦАРИЯ	104
ИТАЛИЯ	106
ГЪРЦИЯ	108
БАЛКАНИТЕ	110
ИЗТОЧНА ЕВРОПА	112

ГЛАВА 6: Океания и полярните райони

ОКЕАНИЯ	114
АВСТРАЛИЯ	116
НОВА ЗЕЛАНДИЯ	118
ТИХИ ОКЕАН	120
ЗОНА АРКТИКА	122
ЗОНА АНТАРКТИКА	124

РЕЧНИК	126
АЗБУЧЕН ПОКАЗАЛЕЦ	128

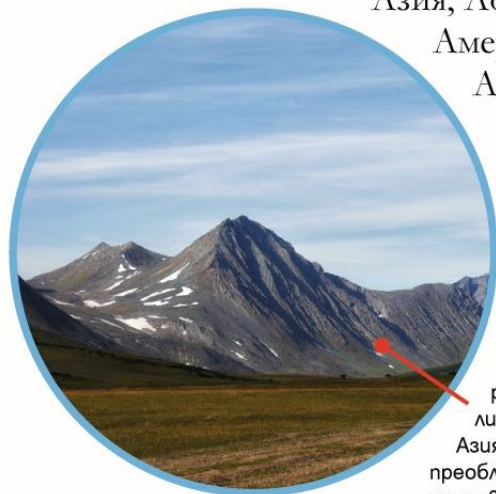
Светът

Земята се намира на около 149 милиона км от Слънцето и получава точното количество топлина, така че да падат достатъчно валежи и да виреят растения и животни. На нашата планета – в джунглите, на полюсите, на скалисти острови и в гъстонаселените градове – живеят малко над 8 милиарда души, както и няколко трилиона вида растения и животни.

Континентите

Сушата на Земята е разделена на седем континента. Това са огромни по площ сухоземни маси, които обикновено са отделени един от друг от вода. От най-големия към най-малкия тези континенти са:

Азия, Африка, Северна Америка, Южна Америка, Антарктида, Европа и Австралия.

Не всички са единодушни коя е разделителната линия между Азия и Европа, но преобладава мнението, че това е планината Урал в Русия.

Океани

Океаните са пет на брой и покриват 71% от повърхността на Земята. От най-големия към най-малкия това са: Тихи, Атлантически, Индийски, Южен и Северен ледовит океан. Моретата са големи басейни със солена вода, които обикновено са частично или изцяло оградени от суша.

Обикновено се смята, че океанските острови са части от най-близкия континент. Малдивите в Индийския океан са част от Азия.

Държави

В света има 195 държави с признати граници. Всяка държава има правителство, както и столица или столици, в които работи то. Някои острови или райони са част от държави, които са отдалечени на хиляди километри. Антарктида е най-голямата територия, която не е част от никоя държава.

С площ от едва 0,44 кв.км най-малката държава е Ватикан. Управлява се от главата на Католическата църква – папата.

Легенда към регионална карта

- Голям град
- Столица
- ✈ Международно летище
- Главен път
- Главна железопътна линия

ЗНАЕТЕ ЛИ, ЧЕ... Заради постоянното движение на тектонските плочи – гигантски парчета от земната кора, континентите не винаги са изглеждали както днес.

Население

Населението на Земята расте, защото всяка година се раждат повече хора, отколкото умират. През 1900 г. то наброявало 1,6 милиарда души, към 2000 г. - 6, а през 2024 г. числото надхвърля 8. Всички тези хора не са разпределени равномерно. Обикновено се струпват там, където има работни места – в големите градове или в плодородните земеделски райони.

Най-голямо население

Страната с най-многобройно население – 1,42 милиарда души, е Индия. Тя неотдавна превзе първенството от Китай. И двете азиатски държави имат огромна площ и плодородни речни долини – все предпоставки за голямо струпване на хора. Най-гъсто населената страна обаче се намира в Европа. Княжество Монако има площ от едва 2 кв.км., което прави средна гъстота от 19 000 души на 1 кв.км.

Всяка година по тесните криволичещи улици на Монако се провежда етап от „Формула 1“.

Най-малко население

Освен че е най-малка по площ, Ватикан е държавата с най-малко жители – около 1000. На последно място по гъстота на населението пък е остров Гренландия, който е част от Дания. На него живеят едва 0,03 души на кв.км, защото три четвърти от площта му са покрити с лед.

Населението на Гренландия е около 57 000 души.

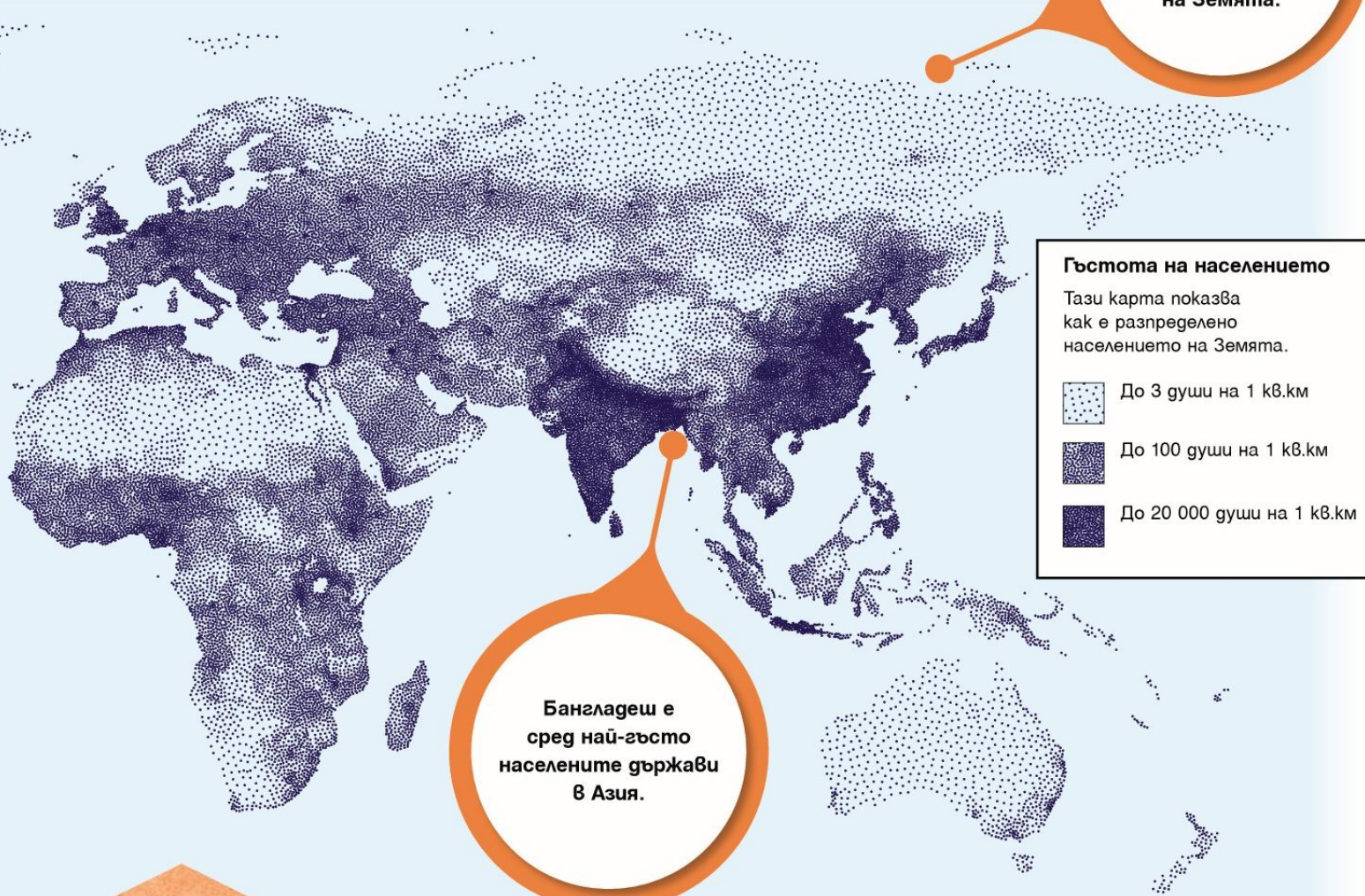
Растящо и намаляващо население

Населението на някои държави като Нигер в Африка се увеличава бързо. Развятия в сферите на медицината и земеделието намаляват броя на починалите и позволяват на повече семейства да имат повече от две деца. Възможно е и жителите да се увеличават вследствие на прииждащите отвън работници. Бахрейн е добър пример за този феномен. По-ниската раждаемост и търсенето на препитание извън граница пък водят до намаляване на населението.

Населението на източноевропейската държава Литва се е свило от 3,7 милиона души през 1990 г. до 2,8 милиона днес.

Арктическите райони са едни от най-рядко населените места на Земята.

Гъстота на населението

Тази карта показва как е разпределено населението на Земята.

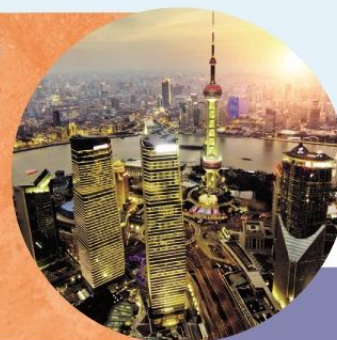
- До 3 души на 1 кв.км
- До 100 души на 1 кв.км
- До 20 000 души на 1 кв.км

Бангладеш е сред най-гъсто населените държави в Азия.

НАЙ-ГОЛЕМИ ГРАДОВЕ

Токио, Япония: 38,5 милиона души
Джакарта, Индонезия: 30 милиона души
Сеул, Южна Корея: 25,5 милиона души
Манила, Филипини: 24,1 милиона души
Ню Йорк, САЩ: 23,7 милиона души
Шанхай, Китай: 23,4 милиона души
Каиро, Египет: 22,4 милиона души

Шанхай

Езици

По света се говорят между 6000 и 7000 езика. Много от тях са познати само в един регион, докато други са се разпространили в цял свят, когато хора са завладявали нови места и са се заселвали там. Повечето страни имат един или няколко официални езика – те се използват от правителството и обикновено са тези, които се говорят от най-голяма част от населението.

Най-разпространени езици

Мандарин е майчин език (научен от родителите) на най-много хора – 918 милиона. Следващите в списъка са: испански (460 милиона), английски (379 милиона), хинди (341 милиона) и арабски (315 милиона).

Английският пък е най-говореният език по света – над 1,5 милиарда души са го учили в училище или вкъщи.

Мандарин се говори навсякъде, където са се заселили китайци. Снимката е от празненството на китайската Нова година във Ванкувър, Канада.

Испанският език е пренесен в Америка от заселниците след 1492 г.

Застрашени (изчезващи) езици

Един език се счита за застрашен, когато има опасност да изпадне от употреба. Това може да се случи, ако бъде изместен от друг, по-разпространен, или всички, които го говорят, измрат. Изчезващи са езиците на някои индианци в Америка, на аборигените в Австралия и на други народи, които са били първото, коренно население на даден регион.

Едва 150 души говорят езика тсуут'ина на едноименното племе в Албърта, Канада. Този мъж е облечен в традиционно празнично облекло.

ДЪРЖАВИ С НАЙ-МНОГО ЕЗИЦИ

(И ЕЗИЦИТЕ, НА КОИТО
ГОВОРЯТ НАЙ-МНОГО ХОРА)

Папуа Нова Гвинея: 840, включително енга и мелпа
Индонезия: 710, включително индонезийски и явански
Нигерия: 524, включително хауса и английски
Индия: 453, включително хинди и английски
САЩ: 335, включително английски и испански
Австралия: 319, включително английски и мандарин
Китай: 305, включително мандарин и юе

Традиционният
фестивал Синг-синг в
Папуа Нова Гвинея.

Мандарин е
официален език
само в Китай и
Сингапур.

Официални езици

Тази карта показва
държавите, в които
най-разпространените
в света езици са
официални или
национални.

- Мандарин
- Английски
- Хинди-урду
- Испански
- Арабски

Английският език
е официален в над
60 държави. Нова
Зеландия е една от
тях.

Икономика

Хората се трудят в различни браншове — от рудодобив до киноиндустрията. Икономическите отрасли най-често се делят на три сектора. В първичния земята или морето се използват за добивна дейност, във вторичния се произвеждат продукти за продажба, а в третичния се предлагат услуги. Според тяхното богатство и степента на развитите на отраслите държавите също могат да бъдат разделени на три групи: слаборазвити, развиващи се и развити.

Използване на земята и морето

Отраслите, в които се добиват природни ресурси, са част от първичния икономически сектор. В това число влизат селското стопанство, риболовът, ловът, добивът на метали или горива и дърводобивът. В слаборазвитите държави много хора се трудят именно в първичния сектор.

Фермерите гледат животни или се занимават със земеделие. Растения се култивират за храна, за производство на грехи и дори на козметика, както в тази ферма за лавангула във Франция.

Продукти и услуги

Отраслите, които превръщат природни ресурси в продукти, съставляват вторичния сектор. Тук доматите се превръщат в супа, металът — в автомобили, а дървесината — в мебели. Отраслите, които предлагат услуги на хората, се наричат третичен сектор. Услугите включват развлечения, транспорт, здравни грижи, образование и финанси. В развитите страни много хора са заети в сферата на услугите, докато в първичния и вторичния сектор по-често се използват машини вместо хора.

Тези работници произвеждат мобилни телефони във фабрика в Бангладеш.

НАЙ-РАЗПРОСТРАНЕНИ ЗЕМЕДЕЛСКИ КУЛТУРИ

(И СТРАНИТЕ С НАЙ-ГОЛЯМ ДОБИВ)

Захарна тръстика: Бразилия

Царевица: САЩ

Ориз: Китай

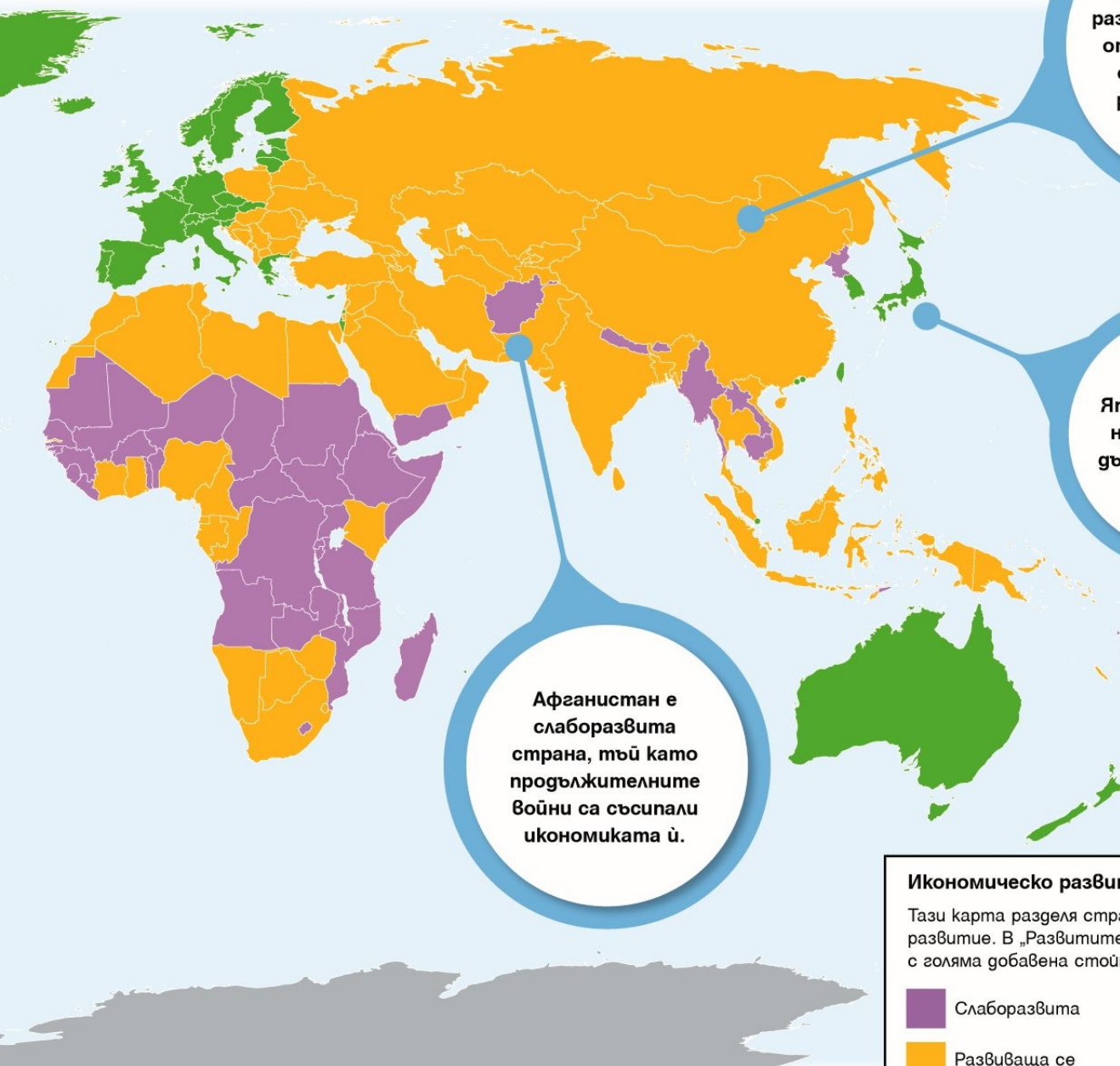
Пшеница: Китай

Картофи: Китай

Соя: САЩ

Маниока: Нигерия

Захарната тръстика вирее най-добре в топлите райони. От нея се получава захар, както и етанол, който автомобилите могат да използват като по-малко вредна алтернатива на нефта.

В Монголия не са развити достатъчно отрасли, за да бъде определена като развита страна.

Япония е една от най-развитите държави в света.

Афганистан е слаборазвита страна, тъй като продължителните войни са съсипали икономиката ѝ.

Икономическо развитие

Тази карта разделя страните според нивото на развитие. В „Развитите“ са застъпени отрасли с голяма добавена стойност.

 Слаборазвита

 Развита

 Развиваща се

ЗНАЕТЕ ЛИ, ЧЕ... Във Великобритания в земеделието се използват машини, затова едва 1% от възрастното население е заето в селското стопанство, докато в Бурунди, Африка, около 90% от хората са фермери.

Биоми

Биомите (природни зони) са области, в които живеят растения и животни, добре приспособени към климатичните условия. Биоми варират от пустини до тропически гори. Климатът (особеностите на времето на дадено място) зависи от разстоянието до екватора, където слънцето е най-силно, и от релефа.

Пояс на полярния лед

Това е биомът с най-ниски температури – обикновено под 0 °C. Тук земята е покрита с лед, затова трудно виреят растения. Бялата мечка и пингвините са сред малкото животни, които оцеляват в тези сурови условия.

Тундра

В далечните северни райони, до полярния лед, е твърде студено, за да растат дървета. В частично замръзналата почва корени пускат само храсти, мъхове и нискостеблени растения. Животните често имат дебела козина или пера, които ги топят.

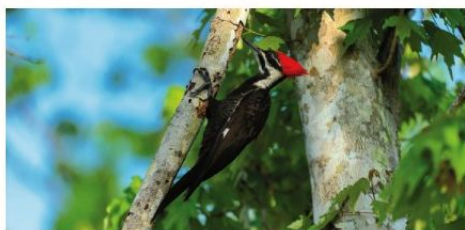
Планински пояс

По склоновете на високите части на планините дърветата не могат да устоят на студа и вятъра. Там има само трева и ниска растителност, както и животни със здрави крака като снежните кози. Най-високите върхове са постоянно покрити със сняг.

Иглолистна гора

В иглолистните гори преобладават дърветата, чиито листа приличат на иглички и не падат през зимата. Такива са борът и елата. Те образуват горски пояс в най-хладните северни райони.

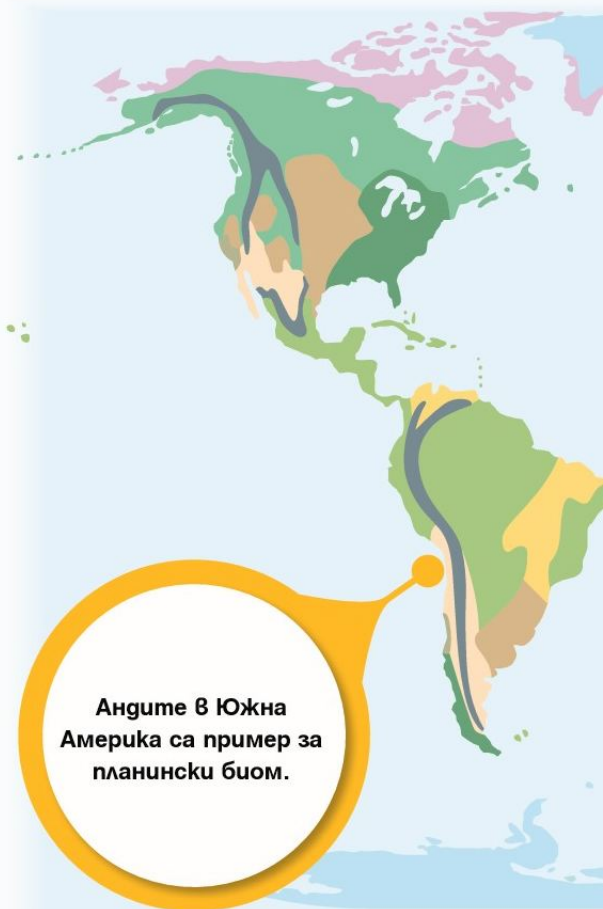
Широколистна гора

В този биом има много дървета, чиито широки плоски листа опадат през есента. Широколистните гори са характерни за районите с умерен климат, разположени между горещите тропици и студените полярни зони.

Тропическа гора

Тропическите гори виреят в райони с много валежи. Тук дърветата израстват на височина, а под тях изникват много нискостеблени растения. Тропическите гори са дом на половината от всички растения и животни на Земята, сред които и ленивците.

Средиземноморие

Този биом се простира около Средиземно море и в други райони с горещи сухи лета и дъждовни зими. Земята е покрита предимно с храсти, но често се срещат тревиستي полета и гори.

НАЙ-ГОЛЕМИ ПУСТИНИ

Антарктида: 14 милиона кв.км
Сахара: 9,2 милиона кв.км; Северна Африка
Арабска пустиня: 2,3 милиона кв.км; Западна Азия
Гоби: 1,3 милиона кв.км; Източна Азия
Калахари: 900 000 кв.км; Южна Африка

Арабска пустиня

Русия е страната с най-много дървета – около 642 милиарда. Много от тях са в обширните северни иглолистни гори.

Основни биомии на сушата

 Полярен лед	 Тропическа гора
 Тундра	 Средиземноморие
 Планински пояс	 Тревиста равнина в умерения пояс
 Иглолистна гора	 Савана
 Широколистна гора	 Пустиня

Тревиста равнина в умерения пояс

Най-често срещаните растения тук са треви и храсти. Заради умерените температури и валежите тези биомии са подходящи за отглеждане на земеделски култури. Затова някогашните обширни тревисти полета днес са обработваеми земи.

Савана

Саваната се намира в тропическите райони, където има сух и дъждовен период. Тя е обширна тревиста равнина с редки храсти и дървета. В нея се срещат стада тревопасни и растителноядни животни като жирафите.

Пустиня

Заради изключително редките валежи в пустинята могат да оцелеят малко видове растения и животни. Пустини има и в горещите, и в студените райони. Високо налягане, сух въздух или попадане във валежната сянка на планина са част от причините до тях да не стига дъжд.

Африка

Африка е вторият по големина континент след Азия. Тя заема една пета от сушата на Земята и има 54 държави с общо население от 1,3 милиарда души. Най-южната точка на Африка е Иглен нос в Република Южна Африка, а най-северната – нос Рас ал Абиад в Тунис.

Пустинята Сахара

Пустинята Сахара заема над 9 милиона кв.км в Северна Африка. Тя е най-голямата гореща пустиня в света и в по-голямата си част е покрита с хамада - вид пустинен ландшафт, съставен от голи скали. На други места има пясъчни дюни, високи до 180 м.

Частта от пустинята, покрита с дюни, се нарича ерг, което означава „пясъчно море“.

	Египет		Судан		Буркина Фасо		Уганда		Конго		Зимбабве
	Мароко		Кабо Верде		Гана		Кения		Демократична република Конго		Мозамбик
	Алжир		Сенегал		Того		Сомалия		Руанда		Южна Африка
	Тунис		Гамбия		Бенин		Танзания		Бурунди		Есватини
	Либия		Гвинея Бисау		Нигерия		Камерун		Ангола		Лесото
	Мавритания		Гвинея		Еритрея		Централно-африканска република		Замбия		Коморски острови
	Мали		Сиера Леоне		Южен Судан		Екваториална Гвинея		Малави		Сейшели
	Нигер		Либерия		Етиопия		Сан Томе и Принсипи		Намбия		Мадагаскар
	Чад		Кот д'Ивоар		Джибути		Габон		Ботсвана		Мавриций

Източноафриканска рифтова долина

Започналото преди милиони години бавно отдалечаване на две тектонски плочи образувало разлом с дължина от 6000 км. в Източна Африка. В рифтова долина се намират някои от най-големите езера на континента - Виктория, Танганика и Няса.

Езерото Танганика е второто по големина сладководно езеро в света след Байкал в Русия.

Египет

Египет е една от най-богатите африкански страни.

Икономиката ѝ разчита на добива на петрол, минното дело и туризма. Всяка година над 14 милиона чуждестранни посетители избират Египет заради древните му археологически обекти и слънчевите плажове. Около 90% от египтяните са мюсюлмани, а останалите са предимно християни.

Пирамиди

Около 3100 г. пр.Хр. Египет бил обединен под управлението на един владетел – фараон. През следващите 3000 години там процъфтявали велики цивилизации. След смъртта на фараона тялото му било поставяно в гробница заедно с ценни предмети, които да му служат в отвъдния живот. От 2630 г. пр.Хр. до 1500 г. пр.Хр. гробниците на владетелите били помествани в пирамиди. Най-голямата е Хеопсовата в Гиза, която била построена от 2,3 милиона каменни блока от варовик и гранит. Строежът ѝ продължил 20 години.

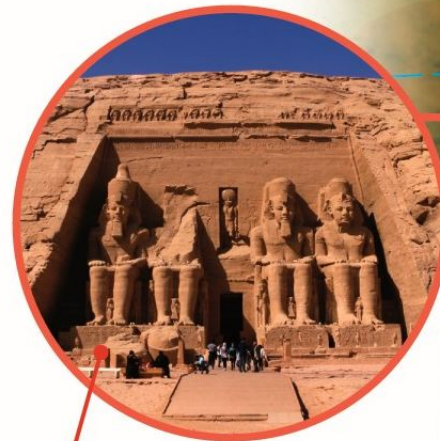
С дължина си от около 6650 км река Нил е най-дългата река в Африка.

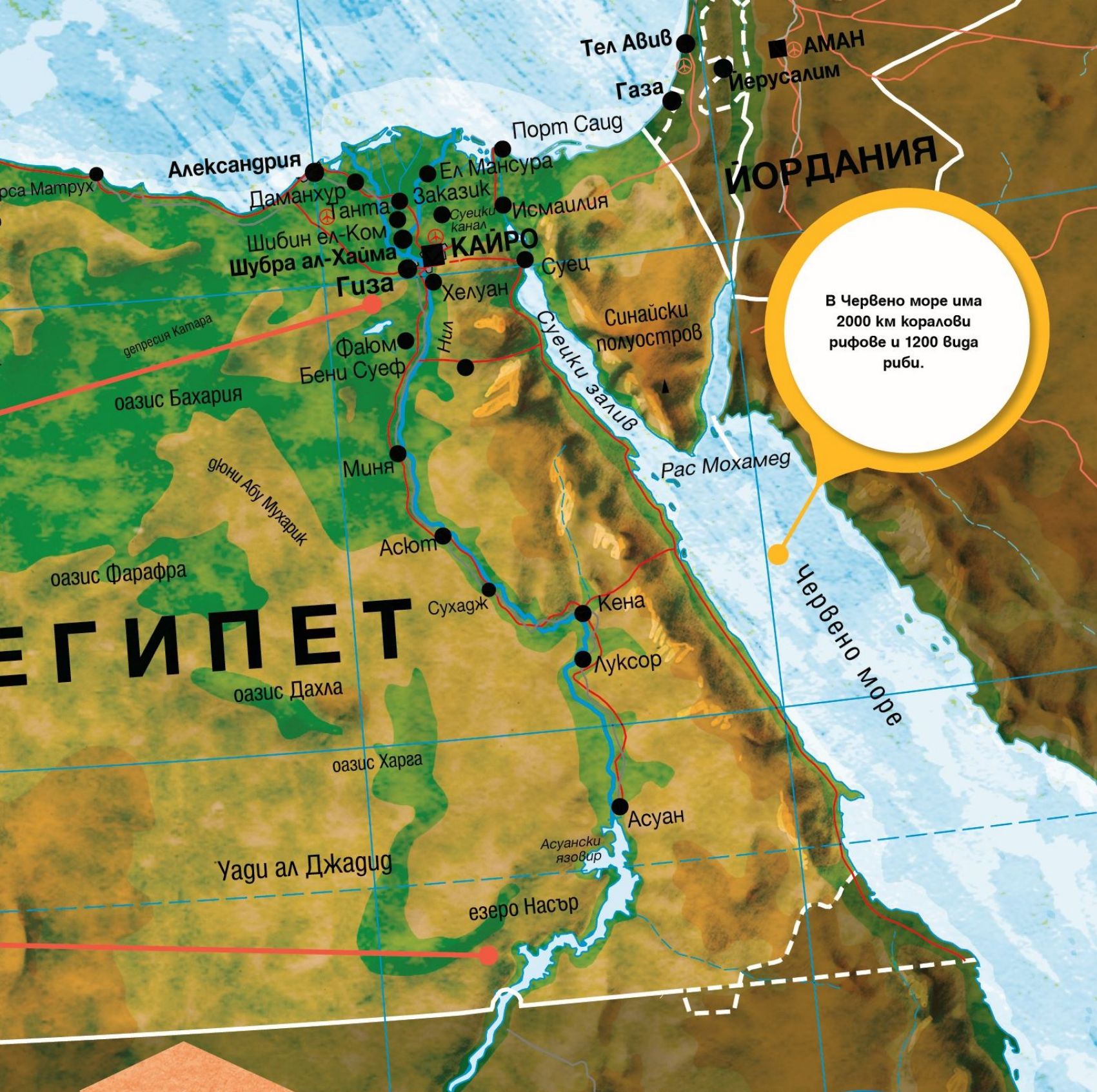
Трите най-важни пирамиди в Гиза били построени за фараоните Микерин, Хефрен и Хуфу (Хеопс). Освен тях там има и по-малки гробници на царици.

Река Нил

Нил преминава през 11 държави в Североизточна Африка, преди да се влее в Средиземно море. Реката винаги е била основният източник на вода за Египет. Ежегодните ѝ разливи осигуряват богата реколта за намиращите се в съседство земи. От 1970 г. Асуанският язовир контролира наводненията и съхранява вода за сухите периоди.

Храмове в Абу Симбел са издялани в склоновете на планината в чест на битка, спечелена от Рамзес II през 1274 г. пр.Хр.

В Червено море има
2000 км коралови
рифове и 1200 вида
риби.

ЕГИПЕТ

ГРАД НА ФОКУС: КАЙРО

Статут: столица на Египет

Население: 20,4 милиона души

Официален език: арабски

Основан: 969 г.

Валута: египетска лира

Забележителност: кулата „Каиро“, най-високата сграда в
Египет – 187 м

Кулата „Каиро“

Северна Африка

Мароко, Алжир, Тунис и Либия граничат със Средиземно море. По крайбрежието се простират зелени плодородни земи, но на юг от Атласките планини е пустинята Сахара. Този регион отдавна е дом на берберите. През VII в. тук се заселили араби от Близкия изток, които донесли своята религия (ислям) и своя език (арабски).

Медресета

От създаването си през VII в. ислямът обръща голямо внимание на образованието, за да може всеки мюсюлманин да чете свещената книга – Корана. С разпространението на религията в Северна Африка били построени много училища и университети, наречени медресета.

След построяването на медресето Бу Инания във Фес, Мароко, през 1356 г. в него се обучавали ученици на различна възраст.

Гембри се прави от дърво и камилска кожа. Струните са от кози черва.

Берберска музика

Традиционният поминък на берберите е отглеждането на камили, овце и кози. В берберските села са възникнали няколко стила музика – за танцуване, за сватба, както и песни на гостуващи музиканти. Бендирът (голям барабан), гембрито (вид лютня) и ажуагът (флейта) са някои от традиционните инструменти в региона.

Пустинята Сахара се простира от Западна Сахара до Египет.

ГРАД НА ФОКУС: ТРИПОЛИ

Статут: столица на Либия

Население: 2,3 милиона души

Официален език: арабски

Основан: VII в. пр.Хр.

Валута: либийски динар

Забележителност: кулите мат ел „Емаг“, построени през 1990 г.

Кулите мат ел „Емаг“

Традиционните лакомства в Тунис се приготвят от бадеми, фурми и шамфъстък.

Алжир разполага с богати залежи от природни ресурси като нефт и природен газ.